

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2566

[Total No. of Pages : 4

[5303]-1001

M.A. (Part - I) (Semester - I)

POLITICAL SCIENCE

PO-C1- Political Theory (Compulsory)

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Critically examine the model of Liberal Democracy.
- b) Explain the Communitarian Approach to the study of Political Theory.

Q2) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) State the main features of John Rawl's theory of Justice.
- b) Write an essay on various trends in feminism.

Q3) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Discuss the theory of Natural Right.
- b) Explain Nozicks theory of Justice.

Q4) Attempt any two of the following : **[10]**

- a) Aspects of Equality
- b) Political obligation
- c) Civil resistance
- d) Fraternity

P.T.O.

Q5) Attempt any two of the following :

[10]

- a) Types of Equality
- b) Relations between Rights and Duties
- c) Affirmative Actions
- d) Democracy in Practice

Total No. of Questions : 5]

P2566

[5303]-1001

M.A. (Part - I) (Semester - I)

POLITICAL SCIENCE

PO-C1- Political Theory (Compulsory)

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) “उदारमतावादी लोकशाही” प्रारूपाचे टीकात्मक परीक्षण करा.

ब) राजकीय सिध्दांताच्या अभ्यासात समुदायवादी दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) जॉन रॉल्सच्या न्यायाच्या सिध्दांताचे मुख्य वैशिष्ट्ये सांगा.

ब) ‘स्त्रीवादाचे विविध प्रवाह’ यावर निबंध लिहा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) ‘निसर्गसिध्द हक्काच्या सिध्दांताची चर्चा करा.

ब) नोझॅकचा न्यायाचा सिध्दांत स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा सोडवा. [10]

अ) समानतेचे विविध पैलु

ब) राजकीय आबंधन

क) नागरी प्रतिकार

ड) बंधुत्व

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा सोडवा.

[10]

- अ) समतेचे प्रकार
- ब) हक्क आणि कर्तव्य यातील सहसंबंध
- क) सकारात्मक कृती
- ड) व्यवहारातील लोकशाही

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2567

[Total No. of Pages : 4

[5303]-1002

M.A. (Part - I) (Semester - I)

POLITICAL SCIENCE

PO - C2 : Public Administration (Compulsory)

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain importance of Public Administration in modern Era.

OR

- b) Explain the System approach to study of Public Administration.

Q2) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain the Parliamentary control on Financial Administration.

OR

- b) What is development administration? Explain the nature of development administration.

Q3) Answer any one of the following : **[10]**

- a) Illustrate the features of Good Governance.

OR

- b) Explain the meaning and nature of new Public Administration.

P.T.O.

Q4) Attempt any two of the following :

[10]

- a) Administrative accountability
- b) Civil Society and Public Administration
- c) Ethics in Public Administration
- d) Public Choice Approach

Q5) Attempt any two of the following :

[10]

- a) New Public Management
- b) Decision Making Approach
- c) Scope of Public Administration
- d) POSDCORB

Total No. of Questions : 5]

P2567

[5303]-1002

M.A. (Part - I) (Semester - I)

POLITICAL SCIENCE

PO - C2 : Public Administration (Compulsory)

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) आधुनिक काळात लोकप्रशासनाचे असणारे महत्व स्पष्ट करा.

किंवा

ब) लोकप्रशासन अभ्यासाचा व्यवस्था दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) वित्तीय प्रशासनावरील कायदेमंडळाचे नियंत्रण स्पष्ट करा.

किंवा

ब) विकास प्रशासन म्हणजे काय? त्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) सुशासनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

ब) नवलोकप्रशासनाचा अर्थ आणि स्वरूप स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा सोडवा.

[10]

- अ) प्रशासकीय उत्तरदायीत्व
- ब) नागरी समाज आणि लोकप्रशासन
- क) प्रशासनातील नितीमुल्ये
- ड) लोकनिवड दृष्टिकोण

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा सोडवा.

[10]

- अ) नवलोक व्यवस्थापन
- ब) निर्णय निर्धारण दृष्टिकोन
- क) लोकप्रशासनाची व्याप्ती
- ड) पोस्टकॉर्ब दृष्टिकोन

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2568

[Total No. of Pages : 4

[5303]-1003

M.A. (Part - I) (Semester - I)

POLITICAL SCIENCE

PO-C3- Political Institutions in India (Compulsory)

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Take a brief review of the steps adopted by the constitutional framers to achieve the goal of 'Unity in Diversity'.
- b) Explain the features of Indian federal system.

Q2) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Write an essay on 'Legislative supremacy'.
- b) Comment on 'The Relationship between the President and the Prime Minister in the context of coalition government.

Q3) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain the structure, Power and Functions of Lok Sabha.
- b) Examine the role of Judiciary in India.

Q4) Attempt any two short notes : **[10]**

- a) Collective Responsibility
- b) Multilevel federalism.
- c) Issue of Autonomy of the state
- d) Role of Governor.

P.T.O.

Q5) Attempt any two short notes :

[10]

- a) National Integration
- b) Active state
- c) Judicial Activism
- d) Central vigilance commission

Total No. of Questions : 5]

P2568

[5303]-1003

M.A. (Part - I) (Semester - I)

POLITICAL SCIENCE

PO-C3- Political Institutions in India (Compulsory)

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) 'विविधतेत एकता' जपण्यासाठी घटनाकारांनी कोणती पावले उचलली? याचा थोडक्यात आढावा घ्या.

ब) भारतीय संघराज्य व्यवस्थेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) 'कायदेमंडळाचे सार्वभौमत्व' यावर निबंध लिहा.

ब) आघाडी शासनाच्या संदर्भात राष्ट्रपती व पंतप्रधान यांतील परस्पर संबंधावर भाष्य करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) लोकसभेची रचना अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.

ब) भारतातील न्यायमंडळाच्या भूमिकेचे परिक्षण करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा.

[10]

- अ) सामुहिक जबाबदारी
- ब) बहुस्तरीय संघराज्य
- क) घटकराज्याच्या स्वायततेचा प्रश्न
- ड) राज्यपालाची भूमिका

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा.

[10]

- अ) राष्ट्रीय एकात्मता
- ब) कृतीशील राज्य
- क) न्यायालयीन सक्रियता
- ड) केंद्रीय दक्षता आयोग

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2569

[Total No. of Pages : 4

[5303]-1004

M.A. (Part - I) (Semester - I)

POLITICAL SCIENCE

PO - 01 : Modern Political Ideologies (Optional) (Paper - I)
(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following : **[10]**

a) Describe the types of Liberalism.

OR

b) "Democracy is a synthesis of Democracy and Socialism" discuss.

Q2) Attempt any one of the following : **[10]**

a) Explain the concept of Corporate State in Fascism.

OR

b) Explain the meaning and nature of Nationalism.

Q3) Attempt any one of the following : **[10]**

a) Explain the role and functions of Feminist Movement.

OR

b) Discuss the different efforts made for the environment protection.

P.T.O.

Q4) Attempt any two of the following :

[10]

- a) Progressive Nationalism.
- b) Scientific Socialism.
- c) Importance of Liberalism.
- d) Women Empowerment

Q5) Attempt any two of the following :

[10]

- a) Syndicalism
- b) New Fascism
- c) Environmental Management
- d) Ethnic Nationalism

Total No. of Questions : 5]

P2569

[5303]-1004

M.A. (Part - I) (Semester - I)

POLITICAL SCIENCE

PO - 01 : Modern Political Ideologies (Optional) (Paper -I)

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) उदारमतवादाचे प्रकार सांगा.

किंवा

ब) लोकशाही समाजवाद हा लोकशाही आणि समाजवादाचा समन्वय आहे चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) फॅसिझमची महामंडळात्मक राज्याची संकल्पना स्पष्ट करा.

किंवा

ब) राष्ट्रवादाचा अर्थ व स्वरूप स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) स्त्रीवादी चळवळीची भूमिका आणि कार्य सांगा.

किंवा

ब) पर्यावरण संरक्षणासाठी आंतरराष्ट्रीय पातळीवर झालेल्या प्रयत्नांची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[10]

- अ) प्रागतिक राष्ट्रवाद
- ब) शास्त्रीय समाजवाद
- क) उदारमतवादाचे महत्व
- ड) स्त्रीयांचे सक्षमिकरण

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[10]

- अ) श्रमिकसंघ समाजवाद
- ब) नव फॅसिझम
- क) पर्यावरणीय व्यवस्थापन
- ड) वांशिक राष्ट्रवाद

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2570

[Total No. of Pages : 4

[5303]-1005

M.A. (Part - I) (Semester - I)

POLITICAL SCIENCE

PO - 02 : Political Thinkers in Modern Maharashtra (Optional)
(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following : [10]

- a) Discuss Dr. Ambedkar's views on Casteism.
- b) Critically evaluate Chiplunkar's thought of social reforms.

Q2) Answer any one of the following : [10]

- a) Explain the role of Satyashodhak Samaj in Social transformation of Maharashtra.
- b) Critically examine the Sarvodaya Society of Vinoba Bhave.

Q3) Answer any one of the following : [10]

- a) Evaluate the views on gender equality of Tarabai Shinde.
- b) Evaluate the views of Tilak on Nationalism.

Q4) Write short notes on (any two) [10]

- a) Savarkar's idea of Hindu-Nation
- b) Javadekar's view on Satyagraha
- c) Mahatma Phule's view on Caste System
- d) V.R. Shinde's views on women

P.T.O.

Q5) Write short notes on (any two)

[10]

- a) Significance of Mahatma Phules' view on Women liberation
- b) Agarkar's critique of Hindu Society
- c) Chiplunkar's views on Aryans
- d) Ranade on 'Religion'

Total No. of Questions : 5]

P2570

[5303]-1005

M.A. (Part - I) (Semester - I)

POLITICAL SCIENCE

PO - 02 : Political Thinkers in Modern Maharashtra (Optional)

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [10]

अ) डॉ. आंबेडकरांचे जातीविषयक विचारांची चर्चा करा.

ब) चिपळूणकरांच्या सामाजिक सुधारणांविषयी विचारांचे चिकित्सक परीक्षण करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [10]

अ) सत्यशोधक समाजाची महाराष्ट्रातील सामाजिक संक्रमणातील भूमिका स्पष्ट करा.

ब) विनोबा भावे यांच्या सर्वोदय समाजाचे चिकित्सक परीक्षण करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [10]

अ) ताराबाई शिंदे यांच्या लिंगसमतेविषयी विचारांचे मूल्यमापन करा.

ब) टिळकांच्या राष्ट्रवादाविषयी विचारांचे मूल्यमापन करा.

प्रश्न 4) संक्षिप्त टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [10]

अ) हिंदू राष्ट्रविषयक सावरकरांची कल्पना

ब) जावडेकरांचे सत्याग्रहविषयी विचार

क) महात्मा फुले यांचे जातीव्यवस्थेविषयी विचार

ड) विठ्ठल रामजी शिंदे यांचे स्त्रीविषयी विचार

प्रश्न 5) संक्षिप्त टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[10]

- अ) स्त्रीस्वातंत्र्याविषयी महात्मा फुले यांच्या विचारांचे महत्त्व
- ब) हिंदू समाजावरील आगरकरांची टीका
- क) चिपळूणकरांचे आर्याविषयी विचार
- ड) रानडे यांचे धर्मविषयक विचार

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2571

[Total No. of Pages : 4

[5303]-1006

M.A. (Part - I) (Semester - I)

POLITICAL SCIENCE

PO - 03 : India's Foreign Policy (Optional)

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following : **[10]**

- a) Discuss various challenges before India is Foreign Policy.
- b) Discuss India's relations with countries of West Asia.

Q2) Answer any one of the following : **[10]**

- a) Explain Indo-China relations with special reference to border disputes.
- b) Examine India's role in aims control.

Q3) Answer any one of the following : **[10]**

- a) India-European Union relations are improving after Cold-War- Discuss.
- b) Discuss India's Economic Policy in the context of globalization.

Q4) Answer short notes on any two **[10]**

- a) Energy Security policy of India.
- b) Kashmir Issue.
- c) Indo-Japan relations in the context of globalization.
- d) Indo-US relations in the context of terrorism.

P.T.O.

Q5) Answer short notes on any two

[10]

- a) Role of Parliament in Making Indian Foreign Policy.
- b) India-Srilanka relations.
- c) Nuclear status of India.
- d) Issue of Naxalism.

Total No. of Questions : 5]

P2571

[5303]-1006

M.A. (Part - I) (Semester - I)

POLITICAL SCIENCE

PO - 03 : India's Foreign Policy (Optional)

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [10]

अ) भारताच्या परराष्ट्र धोरणा पुढील विविध आव्हानांची चर्चा करा.

ब) पश्चिम आशियातील राष्ट्रांशी भारताच्या संबंधांची चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [10]

अ) सीमा वादाच्या विशेष संदर्भात भारत-चीन संबंध स्पष्ट करा.

ब) शस्त्रनियंत्रणामधील भारताची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [10]

अ) “शीतयुध्दानंतर भारत-युरोपीय समुदाय संबंध सुधारत आहेत” चर्चा करा.

ब) जागतिकीकरणाच्या संदर्भात भारताच्या आर्थिक धोरणाची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन संक्षिप्त टीपा लिहा. [10]

अ) भारताचे उर्जा सुरक्षा धोरण

ब) काश्मीर प्रश्न

क) जागतिकीकरणाच्या संदर्भात भारत-जपान संबंध

ड) दहशतवादाच्या संदर्भात भारत अमेरिका संबंध

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन संक्षिप्त टीपा लिहा.

[10]

- अ) भारतीय परराष्ट्र धोरणनिर्मितीत संसदेची भूमिका
- ब) भारत-श्रीलंका संबंध
- क) भारताचा आण्विक दर्जा
- ड) नक्षलवादाचा प्रश्न

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2572

[Total No. of Pages : 4

[5303]-1007

M.A. (Part - I) (Semester - I)

POLITICAL SCIENCE

PO - 04 : Inequality and Exclusion (Optional)

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Write an essay on the emergence of new middle class in India.
- b) Critically examine the issue of caste discrimination in India.

Q2) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Discuss the theoretical debates on 'Gender'.
- b) Discuss the linguistic movements in the North-East India.

Q3) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) 'Ethnicity has emerged as the new basic of Identity Politics' - comment.
- b) Discuss the strategies of empowerment of women in India.

Q4) Attempt any two of the following : **[10]**

- a) The Bodo Movement in Assam.
- b) Issue of cultural identity.
- c) Idea of Inequality
- d) Redical Feminism.

P.T.O.

Q5) Attempt any two of the following :

[10]

- a) Globalisation and Labour
- b) Policy of Reservation
- c) Apartheid
- d) Mahatma Phule's critique of caste

Total No. of Questions : 5]

P2572

[5303]-1007

M.A. (Part - I) (Semester - I)

POLITICAL SCIENCE

PO - 04 : Inequality and Exclusion (Optional)

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [10]

अ) भारतातील नव्या मध्यम वर्गाच्या उदयावर निबंध लिहा.

ब) भारतातील जाती-भेद प्रश्नाचे टीकात्मक परीक्षण करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [10]

अ) 'लिंगभेद' या संकल्पनेच्या सैध्दांतिक वादाची चर्चा करा.

ब) ईशान्य भारतातील भाषिक चळवळीची चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [10]

अ) "वांशिकता अस्मितेच्या राजकारणाचा नवा आधार बनला आहे" - भाष्य करा.

ब) भारतातील स्त्रियांच्या सक्षमीकरणाच्या व्यूहरचनांची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा. [10]

अ) आसाममधील बोडो चळवळ

ब) सांस्कृतिक अस्मितेचा मुद्दा

क) विषमतेची संकल्पना

ड) जहाल स्त्रीवाद

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा.

[10]

- अ) जागतिकीकरण आणि मजूर
- ब) आरक्षणाचे धोरण
- क) वंशभेदाचे धोरण
- ड) महात्मा फुले प्रणित जात मीमांसा

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2430

[Total No. of Pages : 2

[5302]-1012

M.A. (Part - I) (Semester - I)

HINDI (हिंदी) (विशेष स्तर प्रश्नपत्र - 2)

आधुनिक हिंदी कथा साहित्य (उपन्यास और कहानी)

(2013 Pattern) (Credit System)

पाठ्यपुस्तके : 1) कलि-कथा : वाया बाइपास - अलका सरावगी

2) हिंदी की श्रेष्ठ कहानियाँ -

संपा. डॉ. सुरेश बाबर

डॉ. विठ्ठलसिंह ढाकरे

समय : 3 घंटे]

[पूर्णांक : 50

सूचनाएँ :- 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) सभी प्रश्नों के लिए समान अंक हैं।

प्रश्न 1) 'यही मेरा वतन' कहानी में चित्रित समस्याओंको लिखिए।

अथवा

'उसकी माँ' कहानी का तात्विक विवेचन कीजिए।

प्रश्न 2) 'कलि-कथा : वाया बाइपास' उपन्यास की मूल संवेदना को स्पष्ट कीजिए।

अथवा

किशोर बाबू के चरित्र-चित्रण को अपने शब्दों में लिखिए।

प्रश्न 3) आधुनिक हिंदी कहानी में अकेलेपन की त्रासदी है, पठित कहानियों के आधार पर स्पष्ट कीजिए।

अथवा

'कलि-कथा : वाया बाइपास' उपन्यास का उपन्यास तत्वों के आधार पर मूल्यांकन कीजिए।

प्रश्न 4) निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए।

क) 'मधूलिका' का चरित्र-चित्रण

ख) 'मुंबई कांड' कहानी का उद्देश्य

ग) 'कलि-कथा : वाया बाइपास' उपन्यास की भाषाशैली

घ) 'कुंती देवी' का चरित्र-चित्रण

P.T.O.

प्रश्न 5) निम्नलिखित अवतरणों की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए।

क) “बस एक ही बात लगती है कि हर आदमी को अपना आदर्श और अपनी दुनिया खुद तलाश करनी पड़ती है।”

अथवा

“माँजी, मुन्नू को आप गाँव लेती जाइए, वहाँ के स्कूल में डाल दीजिए। यहाँ तो अब उसकी फीस जुटाना भी भारी पड़ेगा। आशा का तो इस साल फाइनल है; वरना उसे उमेश भैया के पास भेज देती।”

ख) “देखो, एक रास्ता जाम होता था, तो हम दुसरा रास्ता बना लेते थे जो उस रास्ते के दोनों सिरों से जुड़ता था। ..... हर समस्या को बाइपास करने के रास्ते ढूँढते रहे। पर अब तो कोई बाइपास काम नहीं कर सकता।”

अथवा

“चिंता मत करो मां। सब ठीक हो जाएगा। आज पापा का डॉक्टर विलायत से लौट रहा है। उसके पास जरूर कोई नया इलाज होगा।”

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2573

[Total No. of Pages : 4

[5303]-2001

M.A. (Part - I) (Semester - II)

POLITICAL SCIENCE

**PO - C4 : Public Policy (Compulsory)
(2013 Pattern) (Credit System) (Regular)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) What is Public Policy? Discuss its nature and scope.
- b) Elaborate The impact of global events on National Policy Agenda.

Q2) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Discuss the impact of Globalization on Policy making process.
- b) Explain the limitations of Education Policy of India.

Q3) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain in detail the role of Governmental organizations involved in the Policy making process.
- b) Take a brief review of the evolution of the discipline of Public Policy.

Q4) Attempt any two of the following : **[10]**

- a) Incremental Approach.
- b) Role of Civil Servants in Policy Making Process.
- c) New Industrial Policy of India.
- d) Rational Choice Approach.

P.T.O.

Q5) Attempt any two of the following :

[10]

- a) Special Health Care provisions for women.
- b) Role of Mass Media in policy making process.
- c) Importance of Policy Science.
- d) Sarva Shiksha Abhiyan.

Total No. of Questions : 5]

P2573

[5303]-2001

M.A. (Part - I) (Semester - II)

POLITICAL SCIENCE

PO - C4 : Public Policy (Compulsory)

(2013 Pattern) (Credit System) (Regular)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) सार्वजनिक धोरण म्हणजे काय? सार्वजनिक धोरणाचे स्वरूप आणि व्याप्ती यांची चर्चा करा.

ब) राष्ट्रीय धोरण जाहिरनाम्यावर प्रभाव टाकणाऱ्या जागतिक घटनांचे वर्णन करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) धोरण निर्मिती प्रक्रियेवरील जागतिकीकरणाच्या परीणामाची चर्चा करा.

ब) भारताच्या शैक्षणिक धोरणाच्या मर्यादा स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) धोरण निर्मिती प्रक्रियेत सहभागी होणाऱ्या शासकीय संरचनांची भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा.

ब) सार्वजनिक धोरण शास्त्रशाखेच्या विकासाचा थोडक्यात आढावा घ्या.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[10]

- अ) वाढीचा दृष्टिकोन
- ब) धोरण निर्मिती प्रक्रियेतील सनदी सेवकांची भूमिका
- क) भारताचे नवे औद्योगिक धोरण
- ड) विवेकी दृष्टिकोन

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[10]

- अ) महिलांसाठी विशेष आरोग्य सुविधा विषयक तरतुदी
- ब) धोरण निर्मिती प्रक्रियेतील प्रसार माध्यमांची भूमिका
- क) धोरणशास्त्राचे महत्व
- ड) सर्व शिक्षा अभियान

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2574

[Total No. of Pages : 4

[5303]-2002

M.A. (Part - I) (Semester - II)

POLITICAL SCIENCE

PO - C5 : Issues in World Politics (Compulsory)

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one : **[10]**

- a) Explain the internal determinants of foreign policy behaviour.
- b) Write an essay on the issue of nuclear proliferation.

Q2) Answer any one : **[10]**

- a) Write an essay on the issue of energy security.
- b) Write an essay on the causes of armed conflict in 21st Century.

Q3) Answer any one : **[10]**

- a) Write an essay on different methods of coercive diploma.
- b) Critically examine the causes of Civil War.

Q4) Answer any two : **[10]**

- a) Issue of migration
- b) Terrorism
- c) Concept of soft power
- d) European Union

P.T.O.

Q5) Answer any two :

[10]

- a) Role of multinational corporation
- b) Humanitarian intervention
- c) Issue of food security
- d) Information revolution

Total No. of Questions : 5]

P2574

[5303]-2002

M.A. (Part - I) (Semester - II)

POLITICAL SCIENCE

PO - C5 : Issues in World Politics (Compulsory)

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [10]

अ) परराष्ट्रधोरण वर्तनाचे अंतर्गत घटक स्पष्ट करा.

ब) अण्वस्त्र प्रसाराच्या प्रश्नावर निबंध लिहा.

प्रश्न 2) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [10]

अ) उर्जा सुरक्षिततेच्या प्रश्नावर निबंध लिहा.

ब) 21 व्या शतकातील शस्त्रसंघर्षाच्या कारणांवर निबंध लिहा.

प्रश्न 3) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [10]

अ) पाशवी राजन याच्या विविध पध्दतींवर निबंध लिहा.

ब) यादवी युद्धाच्या कारणांचे चिकित्सक परीक्षण करा.

प्रश्न 4) कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. [10]

अ) स्थालांतराची समस्या

ब) दहशतवाद

क) मृदूसत्तेची संकल्पना

ड) युरोपीय समुदाय

प्रश्न 5) कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[10]

- अ) बहुराष्ट्रीय कंपन्याची भूमिका
- ब) मानवतावादी हस्तक्षेप
- क) अन्न सुरक्षिततेचा प्रश्न
- ड) माहितीची क्रांती

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2575

[Total No. of Pages : 4

[5303]-2003

M.A. (Part - I) (Semester - II)

POLITICAL SCIENCE

PO - C6 : Comparative Politics (Compulsory)

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain the features of the Indian Constitution.
- b) Explain the 'System Theory' for the study of comparative Politics.

Q2) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) What is constitutionalism? Distinguish between British and American constitutionalism.
- b) Explain the Powers and Functions of Legislature.

Q3) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) What is Federalism? Which are the essential conditions for the success of the Federal System.
- b) What is Bureaucracy? Discuss the features of Bureaucracy.

Q4) Attempt any two short notes : **[10]**

- a) Classification of constitutions.
- b) Role of 'Pressure groups' in communist system
- c) Two Party System.
- d) Social Movement

P.T.O.

Q5) Attempt any two short notes :

[10]

- a) Judicial activism.
- b) Concept of modernization.
- c) Under Development.
- d) Role of Military.

Total No. of Questions : 5]

P2575

[5303]-2003

M.A. (Part - I) (Semester - II)

POLITICAL SCIENCE

PO - C6 : Comparative Politics (Compulsory)

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) भारतीय राज्यघटनेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब) तुलनात्मक राज्यशास्त्राच्या अध्ययनातील 'व्यवस्था सिध्दांत' स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) घटनावाद म्हणजे काय? ब्रिटीश आणि अमेरिकन घटनावादातील फरक सांगा.

ब) कायदेमंडळाचे अधिकार व कार्य स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) संघराज्यवाद म्हणजे काय? संघराज्य पध्दतीच्या यशस्वीतेसाठी कोणत्या अटी आवश्यक आहेत.

ब) नोकरशाही म्हणजे काय? नोकरशाहीच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा. [10]

- अ) राज्यघटनांचे वर्गीकरण
- ब) साम्यवादी व्यवस्थेतील दबाव गटाची भूमिका
- क) द्विपक्ष पध्दती
- ड) सामाजिक चळवळ

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा. [10]

- अ) न्यायालयीन सक्रियता
- ब) आधुनिकिकरणाची संकल्पना
- क) न्यून विकास
- ड) लष्कराची भूमिका

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2576

[Total No. of Pages : 4

[5303]-2004

M.A. (Part - I) (Semester - II)

POLITICAL SCIENCE

PO - 05 : Political Process in Maharashtra (Optional)

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Evaluate the Samyukta Maharashtra Movement.
- b) Discuss the contribution of agriculture in Economic development of Maharashtra.

Q2) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Discuss the Growing impact of Urban Politics in Maharashtra.
- b) Discuss impact of Non-Brahmin Movement on - Politics of Maharashtra.

Q3) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Comment on features of Coalition Politics in Maharashtra.
- b) Explain the limitations of Maratha Cast Politics in Maharashtra.

Q4) Attempt any two short notes : **[10]**

- a) Implementation of Nagpur Agreement.
- b) Causes of regional imbalance
- c) Urban interest in Maharashtra.
- d) Politics of Mumbai.

P.T.O.

Q5) Attempt any two short notes :

[10]

- a) Features of rural local Politics after 1992.
- b) Dalit Politics in Maharashtra.
- c) Impact of 73rd amendment on Rural Politics.
- d) Politics of Peasant Organization.

Total No. of Questions : 5]

P2576

[5303]-2004

M.A. (Part - I) (Semester - II)

POLITICAL SCIENCE

PO - 05 : Political Process in Maharashtra (Optional)

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीचे मुल्यमापन करा.

ब) महाराष्ट्राच्या आर्थिक विकासात कृषिक्षेत्राचे योगदान सांगा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) महाराष्ट्राच्या शहरी राजकारणाच्या वाढत्या प्रभावाची चर्चा करा.

ब) ब्राह्मणेत्तर चळवळीचे महाराष्ट्राच्या राजकारणावरील परिणाम सांगा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) महाराष्ट्रातील आघाड्यांच्या राजकारणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब) महाराष्ट्राच्या राजकारणातील मराठा जातीच्या मर्यादा स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा. [10]

अ) नागपूर कराराची अंमलबजावणी

ब) प्रादेशिक असमातोलाची कारणे

क) महाराष्ट्रातील शहरी हितसंबंध

ड) मुंबईचे राजकारण

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा.

[10]

- अ) 1992 नंतरच्या ग्रामीण स्थानिक राजकारणाची वैशिष्ट्ये
- ब) महाराष्ट्रातील दलित राजकारण
- क) 73 व्या घटनादुरुस्तीचे ग्रामीण राजकारणावरील परीणाम
- ड) शेतकरी संघटनेचे राजकारण

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2577

[Total No. of Pages : 4

[5303]-2005

M.A. (Part - I) (Semester - II)

POLITICAL SCIENCE

PO - 06 : State Politics in India (Optional)

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Discuss the multiple bipolar Politics of Bihar.
- b) Explain the changing pattern of State Politics Represents elite-caste rivalry.

Q2) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) "Language is a major symbol of group identity in Politics" - Discuss.
- b) Critically examine the changing nature of Centre-State Relations in India.

Q3) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain the role of religion States Politics in India.
- b) Explain the changing nature of party competition in Indian Politics.

Q4) Attempt any two short notes : **[10]**

- a) Impact of Religion on Indian Politics.
- b) Explain the Coalition politics in India.
- c) Write an essay on BSP.
- d) Economic Backwardness.

P.T.O.

Q5) Attempt any two short notes :

[10]

- a) Formation of Telangana State.
- b) Impact of Muslim Separation in V.P.
- c) Class dimensions of State Politics.
- d) Rise of OBC.

Total No. of Questions : 5]

P2577

[5303]-2005

M.A. (Part - I) (Semester - II)

POLITICAL SCIENCE

PO - 06 : State Politics in India (Optional)

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) बिहारमधील बहुआयामी द्विध्रुवीय राजकारणाची चर्चा करा.

ब) राज्याच्या राजकारणातील बदलता आकृतीबंध जातीय अभिजनवर्गातील स्पर्धा दर्शवितो स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) “राजकारणात भाषा हे सामूहिक अस्मितेचे ठळक चिन्ह होय” चर्चा करा.

ब) भारतातील केंद्र-राज्य संबंधाच्या बदलत्या स्वरूपाचे टीकात्मक परीक्षण करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) भारतातील राज्यांच्या राजकारणातील धर्माची भूमिका स्पष्ट करा.

ब) भारतीय राजकारणातील पक्षीय स्पर्धेचे बदलते स्वरूप स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा. [10]

अ) भारतीय राजकारणावर धर्माचा प्रभाव

ब) भारतातील आघाडीचे राजकारण विशद करा.

क) बहुजन समाज पक्षावर निबंध लिहा.

ड) आर्थिक मागासलेपणा

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा.

[10]

- अ) तेलंगणा राज्याची निर्मिती
- ब) उत्तर प्रदेशातील मुस्लीमातील वेगळेपणाच्या भावनेचा परिणाम
- क) घटक राज्यांच्या राजकारणाचे वर्गीय घटक
- ड) ओ.बी.सी. चा उदय

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2578

[Total No. of Pages : 4

[5303]-2006

M.A. (Part - I) (Semester - II)

POLITICAL SCIENCE

PO - O7 : Human Rights (Optional Paper)

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one question of the following : **[10]**

- a) Give the meaning of the term Human Rights. Describe its nature and features.
- b) Briefly describe the Universalist conception of Human Rights.

Q2) Attempt any one question of the following : **[10]**

- a) Explain the issues involved in the Human Rights Movement of women.
- b) What are the Individual and Group Rights? Discuss the features and differences between the two.

Q3) Attempt any one question of the following : **[10]**

- a) Explain the safeguards of Human Rights in the world.
- b) Explain the provisions of Human Rights as mentioned in the Indian Constitution.

Q4) Attempt any two of the following : **[10]**

- a) Poverty as a challenge to Human Rights.
- b) United Nations Covenant on Civil and Political Rights.
- c) Rights of migrant workers.
- d) National Human Rights Commission.

P.T.O.

Q5) Attempt any two of the following :

[10]

- a) Success of Human Rights Organizations in the world.
- b) Dalit Movement and Human Rights.
- c) Problems of Implementation of Human Rights.
- d) Human Rights Protection Act 1993.

Total No. of Questions : 5]

P2578

[5303]-2006

M.A. (Part - I) (Semester - II)

POLITICAL SCIENCE

PO - O7 : Human Rights (Optional Paper)

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवावा. [10]

अ) मानवी हक्क संकल्पनेचा अर्थ लिहा. मानवी हक्काचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये यांचे वर्णन करा.

ब) मानवी हक्क विषयक वैश्विक संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) महिलांच्या मानवी हक्क चळवळी पुढील आव्हाने स्पष्ट करा.

ब) व्यक्तिगत व गटाचे हक्क म्हणजे काय या दोघांमधील वैशिष्ट्यांची व फरकाची चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) जागतिक स्तरावरील मानवी हक्क संरक्षणाचे मार्ग स्पष्ट करा.

ब) भारतीय संविधानात नमूद करण्यात आलेल्या मानवी हक्क विषयक तरतुदी स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन सोडवा.

[10]

- अ) गरिबी मानवी हक्कांना एक आव्हान.
- ब) संयुक्त राष्ट्रसंघटनेच्या सनदेतील नागरी व राजकीय हक्क.
- क) स्थलांतरीत कामगारांचे हक्क.
- ड) राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोग.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन सोडवा.

[10]

- अ) जागतिक मानवी हक्क संघटनांचे यश.
- ब) दलीत चळवळ आणि मानवी हक्क.
- क) मानवी हक्क अंमलबजावणी पुढील समस्या.
- ड) मानवी हक्क संरक्षण कायदा 1993.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2579

[Total No. of Pages : 4

[5303]-2007

M.A. (Part - I) (Semester - II)

POLITICAL SCIENCE

PO - 08 : Social Movements in India

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one question : **[10]**

- a) Discuss the functions of Social Movement in India.
- b) Discuss the role of Hamal Panchayat of Labour Movement in Pune.

Q2) Answer any one question : **[10]**

- a) Critically examine the nature and consequences of Naxalite Movement in India.
- b) Discuss the contribution of Dalit Movement to anti-caste movement.

Q3) Answer any one question : **[10]**

- a) What were the main challenges faced by the trade union movement after liberalization period?
- b) Discuss the origin and growth of women's movement in India.

Q4) Answer any two : **[10]**

- a) Dalit Panthers
- b) Issue of Human Rights
- c) NGO
- d) Class struggle in India

P.T.O.

Q5) Answer any two :

[10]

- a) Bharatiya Kisan Union
- b) Unorganized Labour
- c) National alliance of people's movement
- d) OBC mobilization

Total No. of Questions : 5]

P2579

[5303]-2007

M.A. (Part - I) (Semester - II)

POLITICAL SCIENCE

PO - 08 : Social Movements in India

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [10]

अ) भारतातील सामाजिक चळवळीच्या कार्याची चर्चा करा.

ब) पुण्यातील कामगार चळवळीच्या हमाल पंचायतीच्या भूमिकेची चर्चा करा.

प्रश्न 2) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [10]

अ) भारतातील नक्षलवादी चळवळीच्या स्वरूपाचे व परिणांमांचे चिकित्सक परीक्षण करा.

ब) जातीविरोधी चळवळीला दलित चळवळीच्या असलेल्या योगदानाची चर्चा करा.

प्रश्न 3) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [10]

अ) उदारीकरणाच्या काळानंतर कामगार चळवळींना कोणत्या प्रमुख आव्हानांना तोंड द्यावे लागले ?

ब) भारतातील महिला चळवळीच्या उदयाची व वाढीची चर्चा करा.

प्रश्न 4) कोणत्याही दोनची उत्तरे लिहा.

[10]

- अ) दलित पँथर
- ब) मानवी हक्कांचा प्रश्न
- क) अशासकीय संघटना
- ड) भारतातील वर्गसंघर्ष

प्रश्न 5) कोणत्याही दोनची उत्तरे लिहा.

[10]

- अ) भारतीय किसान युनियन
- ब) असंघटित कामगार
- क) लोकचळवळीतील राष्ट्रीय आघाडी
- ड) ओ.बी.सी. कृतिप्रवणता

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2580

[Total No. of Pages : 4

[5303]-3001

M.A. (Part - II) (Semester - III)

POLITICAL SCIENCE

PO - C7 : Political Thinking in Modern India

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain Raja Ram Mohan Roy's views on Law and Judicial Administration.
- b) Discuss Dr. Ambedkar's views on Liberal Democracy.

Q2) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain Pt. Nehru's views on Modern India.
- b) Explain Maulana Azad's views on the Nation.

Q3) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain Ram Manohar Lohia's views on Liberty and Justice.
- b) Explain Jay Prakash Narayan's views on Swarajya.

Q4) Attempt any two of the following : **[10]**

- a) Nehru's views on Socialism
- b) Periyar's views on Justice
- c) Gandhi's views on Sarvodaya
- d) M.N. Roy's views on Economy development

P.T.O.

Q5) Attempt any two of the following :

[10]

- a) Periyar's views on Equality
- b) Gandhi's views on Swarajya
- c) Dr. Ambedkar views on State
- d) Raja Ram Mohan Roy's view on Liberalism

Total No. of Questions : 5]

P2580

[5303]-3001

M.A. (Part - II) (Semester - III)

POLITICAL SCIENCE

PO - C7 : Political Thinking in Modern India

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) राजा राममोहन रॉय यांचे कायदा व न्यायव्यवस्थे विषयीचे विचार स्पष्ट करा.
ब) उदारमतवादी लोकशाहीविषयक डॉ. आंबेडकरांच्या विचारांची चर्चा करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) पंडित नेहरूंचे आधुनिक भारतासंबंधीचे विचार स्पष्ट करा.
ब) मौलाना आझाद यांचे राष्ट्रविषयक विचार स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) राम मनोहर लोहिया यांचे स्वातंत्र्य व न्यायविषयक विचार स्पष्ट करा.
ब) जयप्रकाश नारायण यांचे स्वराज्य विषयक विचार स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
अ) नेहरूंचे समाजवाद विषयक विचार
ब) पेरियर्सचे न्यायविषयक विचार
क) गांधीजीचा सर्वोदयविषयक दृष्टिकोन
ड) एम.एन. रॉय यांचा आर्थिक विकास दृष्टिकोन

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[10]

- अ) पेरियर्सचे समताविषयक विचार
- ब) गांधीजीची स्वराज्य संकल्पना
- क) राज्यविषयी डॉ. आंबेडकराचे विचार
- ड) राजा राममोहन रॉय यांचे उदारमतवादी विचार

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2581

[Total No. of Pages : 4

[5303]-3002

M.A. (Part - II) (Semester - III)

POLITICAL SCIENCE

PO - C8 : Political Sociology

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Define the term Political Sociology? Discuss the origins of Political Sociology.
- b) Critical views on End of Ideology debate.

Q2) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Comment on the concept of 'Patriarchy'.
- b) Discuss the Military as apparatuses of state.

Q3) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Describe the meaning and nature of class.
- b) Discuss the relationship between Power and Authority.

Q4) Attempt any two of the following : **[10]**

- a) Meaning of Ideology
- b) Race and Patriarchy
- c) Sources of Authority
- d) Weber's contribution to Political Sociology

P.T.O.

Q5) Attempt any two of the following :

[10]

- a) Role of Ideology in Politics
- b) Characteristics of Power
- c) Types of Authority
- d) State and Globalization

Total No. of Questions : 5]

P2581

[5303]-3002

M.A. (Part - II) (Semester - III)

POLITICAL SCIENCE

PO - C8 : Political Sociology

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालील प्रश्नांपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) राजकीय समाजशास्त्र ही संज्ञा स्पष्ट करा? राजकीय समाजशास्त्राच्या उदयाची चर्चा करा.
ब) 'विचारप्रणालीचा अंत' वादविवादाचा चिकीत्सक आढावा घ्या.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) पितृसत्ता या संकल्पनेवर भाष्य करा.
ब) राज्याचे साधन म्हणून लष्कराची चर्चा करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) वर्ग या संकल्पनेचा अर्थ आणि स्वरूप विशद करा.
ब) सत्ता व अधिकार यांच्यातील परस्पर संबंधाची चर्चा करा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
अ) विचारप्रणालीचा अर्थ
ब) वंश आणि पितृशाही
क) अधिकाराची उगमस्थाने
ड) वेबरचे राजकीय समाजशास्त्रास योगदान

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[10]

- अ) राजकारणात विचारप्रणालीची भूमिका
- ब) सत्तेची वैशिष्टे
- क) अधिकारांचे प्रकार
- ड) राज्य व जागतिकीकरण

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2582

[Total No. of Pages : 4

[5303]-3003

M.A. (Part - II) (Semester - III)

POLITICAL SCIENCE

**PO - C9 : Theory of International Relations
(2013 Pattern) (Credit System)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain the critical theory in International Relations.
- b) Examine in detail the theory, Morguntheau of Liberalism and Neo-Liberalism in International Politics.

Q2) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Discuss Mackinder's Heart Land theory.
- b) Examine the constructivist theory in International Relations.

Q3) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain the Environment theories of International Politics.
- b) Write a note on conflict theories in International Politics.

Q4) Attempt any two of the following : **[10]**

- a) International change
- b) Positivist
- c) Classical Geopolitics
- d) Behaviouralism

P.T.O.

Q5) Attempt any two of the following :

[10]

- a) Gender and International Politics
- b) End of Cold War
- c) Marxist theory in International Relations
- d) Concept of Polarity

Total No. of Questions : 5]

P2582

[5303]-3003

M.A. (Part - II) (Semester - III)

POLITICAL SCIENCE

PO - C9 : Theory of International Relations

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) आंतरराष्ट्रीय संबंधाचा समीक्षात्मक सिध्दांत स्पष्ट करा.
ब) मॉर्गॅनथॉचा राजकीय वास्तववादी सिध्दांत व नव वास्तववादी सिध्दांतामधील फरकाचे मुल्यमापन करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) मॅखिंडरच्या मर्मभूमी सिध्दांताची चर्चा करा.
ब) आंतरराष्ट्रीय संबंधातील रचनावाद सिध्दांताचे परीक्षण करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचा पर्यावरणवादी सिध्दांत स्पष्ट करा.
ब) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाच्या संघर्ष सिध्दांतवर टिपण लिहा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
अ) आंतरराष्ट्रीय बदल
ब) प्रत्यक्षवाद
क) अभिजात भूराज्यशास्त्र
ड) वर्तनवाद

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[10]

- अ) लिंगभाव व आंतरराष्ट्रीय राजकारण
- ब) शितयुद्धाची समाप्ती
- क) आंतरराष्ट्रीय संबंधातील मार्क्सवादी सिध्दांत
- ड) ध्रुवीकरण संकल्पना

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2583

[Total No. of Pages : 4

[5303]-3004

M.A. (Part - II) (Semester - III)

POLITICAL SCIENCE

PO - 09 : Comparative Politics - II

(Bangladesh, Nepal, Pakistan and Sri Lanka)

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following : **[10]**

- a) Discuss the nature of Party-system in Sri Lanka.
- b) Critically examine the role of Monarchy in the Politics of Nepal.

Q2) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain the structure of party system in Pakistan.
- b) Explain the structure of executive in Bangladesh.

Q3) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Critically examine the role of Democracy in the Politics of Nepal.
- b) Discuss the role of the freedom struggle in the political process of Bangladesh.

Q4) Attempt any two of the following : **[10]**

- a) Issues of Minorities in Politics of Pakistan.
- b) Communist Party in Nepal.
- c) Dalit Movement in Bangladesh.
- d) Role of ethnicity in Politics of Sri Lanka.

P.T.O.

Q5) Attempt any two of the following :

[10]

- a) Micro-Finance Movement in Bangladesh.
- b) Issues of Minorities in Sri Lanka.
- c) Poverty in Nepal.
- d) 'Language' in the Politics of Pakistan.

Total No. of Questions : 5]

P2583

[5303]-3004

M.A. (Part - II) (Semester - III)

POLITICAL SCIENCE

PO - 09 : Comparative Politics - II

(Bangladesh, Nepal, Pakistan and Sri Lanka)

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) श्रीलंकेतील पक्षपध्दतीच्या स्वरूपाची चर्चा करा.
ब) नेपाळच्या राजकारणातील राजेशाहीच्या भूमिकेचे टीकात्मक परीक्षण करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) पाकिस्तानमधील पक्षपध्दती रचना स्पष्ट करा.
ब) बांग्लादेशातील कार्यकारी मंडळाची रचना स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) नेपाळच्या राजकारणातील लोकशाहीच्या भूमिकेचे टीकात्मक परीक्षण करा.
ब) बांग्लादेशाच्या राजकीय प्रक्रियेतील स्वातंत्र्य लढ्याच्या भूमिकेची चर्चा करा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन टिपा सोडवा. [10]
अ) पाकिस्तानच्या राजकारणातील अल्पसंख्याकांचा प्रश्न
ब) नेपाळमधील कम्युनिष्ट पक्ष
क) बांग्लादेशामधील दलित चळवळ
ड) श्रीलंकेच्या राजकारणातील वंशवादाची भूमिका

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन टिपा सोडवा.

[10]

- अ) बांग्लादेशातील अल्प बचत चळवळ
- ब) श्रीलंकेतील अल्प संख्याकांचे प्रश्न
- क) नेपाळमधील गरिबी
- ड) पाकिस्तानच्या राजकारणातील 'भाषा' हा घटक

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2584

[Total No. of Pages : 4

[5303]-3005

M.A. (Part - II) (Semester - III)

POLITICAL SCIENCE

PO - 010 : Indian Administration

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain Historical background of Indian Administration.
- b) Discuss Socio-Economic Challenges before Indian Administration.

Q2) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain the functions of Cabinet Secretariat.
- b) Evaluate the role of Prime-Minister in Cabinet.

Q3) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain the role of Governor in State Administration.
- b) Examine the recommendation made by Administrative Reform Commission.

Q4) Attempt any two of the following : **[10]**

- a) Right to Information.
- b) E-Governance.
- c) New regulatory in Indian Administration.
- d) The Central Secretariat

P.T.O.

Q5) Attempt any two of the following :

[10]

- a) Federalism
- b) Citizen Charter
- c) Political Challenges before Indian Administration.
- d) Value Premises of Indian Administration.

Total No. of Questions : 5]

P2584

[5303]-3005

M.A. (Part - II) (Semester - III)

POLITICAL SCIENCE

PO - 010 : Indian Administration

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) भारतीय प्रशासनाची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.

ब) 'भारतीय प्रशासनापुढिल सामाजिक-आर्थिक आव्हानांची' चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) कॅबिनेट सचिवालयाची कार्ये स्पष्ट करा.

ब) मंत्रीमंडळातील पंतप्रधानाच्या भूमिकेचे परिक्षण करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) राज्यपालाची राज्य प्रशासनातील भूमिका स्पष्ट करा.

ब) भारतातील प्रशासकीय सुधारणा आयोगाने केलेल्या शिफारशिचे परिक्षण करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]

अ) माहितीचा अधिकार

ब) ई-शासन

क) भारतीय प्रशासनातील नवीन नियामक संस्था

ड) केंद्रीय सचिवालय

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[10]

- अ) संघराज्य
- ब) नागरी सनद
- क) भारतीय प्रशासनापुढील राजकीय आव्हाने
- ड) भारतीय प्रशासनातील पायाभूत मूल्ये

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2585

[Total No. of Pages : 4

[5303]-3006

M.A. (Part - II) (Semester - III)

POLITICAL SCIENCE

**PO - 011 : Politics of Non-Democratic Regimes (Optional)
(2013 Pattern) (Credit System)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain the theories of Non Democratic Government.
- b) Explain the features of Military regimes with its significance.

Q2) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Discuss the various types of Military regimes.
- b) Explain the features of totalitarian regimes.

Q3) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Discuss the issues of economic development face by non-democratic regimes.
- b) Write an essay on 'Third wave Democratization'.

Q4) Attempt any two of the following : **[10]**

- a) Monarchy
- b) Legitimacy
- c) Tyranny
- d) Dictatorship

P.T.O.

Q5) Attempt any two of the following :

[10]

- a) Leadership
- b) Process of Democratization
- c) Authoritarian regimes
- d) Control in non-democratic regimes

Total No. of Questions : 5]

P2585

[5303]-3006

M.A. (Part - II) (Semester - III)

POLITICAL SCIENCE

PO - 011 : Politics of Non-Democratic Regimes (Optional)

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) बिगर लोकशाही शासनाचे सिद्धांत स्पष्ट करा.
ब) लष्करी राजवटीची वैशिष्ट्ये आणि महत्त्व स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) लष्करी राजवटीच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.
ब) सर्वकंषवादी राजवटीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) बिगर लोकशाही राजवटी पुढील आर्थिक विकासाच्या प्रश्नांची चर्चा करा.
ब) 'लोकशाहीची तिसरी लाट' यावर निबंध लिहा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. (टिपा) [10]
अ) राजेशाही
ब) अधिमान्यता
क) जूलूमशाही
ड) हुकुमशाही

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. (टिपा)

[10]

- अ) नेतृत्व
- ब) लोकशाही करणाची प्रक्रिया
- क) अधिकार शाही राजवट
- ड) बिगर लोकशाही राजवटीतील नियंत्रण

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2586

[Total No. of Pages : 4

[5303]-3007

M.A. (Part - II) (Semester - III)

POLITICAL SCIENCE

PO - 012 : Research Methods in Political Science

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Define Research Methodology. State the nature and scope of Research Methodology.
- b) State the meaning of Data Collection. Discuss the types and source of Data.

Q2) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) What are Ethical issues in Social Research.
- b) What is Hypothesis? Discuss the types of Hypothesis.

Q3) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) What is quantitative Research? Explain the limitations of quantitative Research.
- b) What is library Research? State the advantages of library research.

Q4) Attempt any two of the following : **[10]**

- a) Bibliography
- b) Framing a Research questionare
- c) Co-relation
- d) Tabulation

P.T.O.

Q5) Attempt any two of the following :

[10]

- a) Field Study
- b) Interview
- c) Report writing
- d) Presentation of Research

Total No. of Questions : 5]

P2586

[5303]-3007

M.A. (Part - II) (Semester - III)

POLITICAL SCIENCE

PO - 012 : Research Methods in Political Science

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) संशोधन पध्दतीची व्याख्या करा. संशोधन पध्दतीचे स्वरूप व व्याप्ती सांगा.
ब) तथ्य संकल्पनाचा अर्थ सांगा. तथ्य संकल्पनाच्या प्रकारांची आणि स्रोतांची चर्चा करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) सामाजिक संशोधनातील नैतिक मुद्दे कोणते.
ब) अभ्युपगम म्हणजे काय? अभ्युपगमाच्या प्रकारांची चर्चा करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) संख्यात्मक संशोधन म्हणजे काय? संख्यात्मक संशोधनाच्या मर्यादा स्पष्ट करा.
ब) ग्रंथालयीन संशोधन म्हणजे काय? ग्रंथालयीन संशोधनाचे फायदे सांगा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
अ) संदर्भसूची
ब) संशोधन प्रश्नावली निर्मिती
क) सहसंबंध
ड) सारणीकरण

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[10]

- अ) क्षेत्रीय अभ्यास
- ब) मुलाखत
- क) अहवाल लेखन
- ड) संशोधनाचे सादरीकरण

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2587

[Total No. of Pages : 4

[5303]-4001

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

POLITICAL SCIENCE

**PO - C10 : Traditions of Political Thought
(2013 Pattern) (Credit System)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Critically examine Machiavelli's as a Modern Political Thinker.
- b) Explain the Plato's views on Ideal State.

Q2) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Critically examine the views of J.S.Mill's on Liberty.
- b) Discuss the Thomas Aquinas thought of state.

Q3) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain Mahatma Gnadhiji's theory of state.
- b) Significant contributions and place of Karl Marx in the history of Political Philosophy. Discuss.

Q4) Attempt any two of the following : **[10]**

- a) Hegel's contribution on Political thought
- b) Russeau's views on Human Nature
- c) Confuciu's views on Ethics
- d) Locke's concept of property

P.T.O.

Q5) Attempt any two of the following :

[10]

- a) Abu-Nasr-al-Farabi's views on politics
- b) Hegel's thoughts on war
- c) Gandhiji's idea of Trusteeship
- d) Farantz Fanon's Decolonization theory

Total No. of Questions : 5]

P2587

[5303]-4001

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

POLITICAL SCIENCE

PO - C10 : Traditions of Political Thought

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) मॅकियाव्हली एक आधुनिक राजकीय विचारवंत या विधानाचे चिकित्सक परीक्षण करा.
ब) प्लेटोचे आदर्शराज्य विषयक विचार स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) जे.एस. मिलच्या स्वातंत्र्याविषयक विचारांचे टिकात्मक परीक्षण करा.
ब) थॉमस अँक्विनासचे राज्यासंबंधी विचारांची चर्चा करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) महात्मा गांधीजीचा राज्यविषयक सिध्दांत स्पष्ट करा.
ब) राजकीय तत्वज्ञानाच्या इतिहासातील कार्ल मार्क्सचे महत्वपूर्ण योगदान व त्याच्या स्थानाची चर्चा करा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
अ) हेगेलचे राजकीय विचारातील योगदान
ब) रूसोचे मानवी स्वभाव विषयक विचार
क) कन्फ्युशियसचे नैतिकता विषयक विचार
ड) लॉकची मालमत्ता विषयक संकल्पना

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[10]

- अ) अबु-नासेर-अल-फरेबीचे राजकारणाविषयीचे विचार
- ब) हेगेलचे युध्दविषयक विचार
- क) गांधीजीची विश्वस्त संकल्पना
- ड) फ्रॅंटझ फॅन्टन यांचा निर्वसाहतीकरणाचा सिध्दांत

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2588

[Total No. of Pages : 4

[5303]-4002

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

POLITICAL SCIENCE

**PO - C11 : Political Process in India
(2013 Pattern) (Credit System)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one question of the following : **[10]**

- a) Explain the causes of inter-state disputes in India.
- b) Review the electoral Politics during the years 1951-1967.

Q2) Attempt any one question of the following : **[10]**

- a) Discuss the role of caste in Indian Politics.
- b) Explain the impact of NGO's on Politics in India.

Q3) Attempt any one question of the following : **[10]**

- a) Discuss the Economical Reforms after 1990 in India.
- b) Discuss the Politics regionalism with special reference to Language Politics.

Q4) Attempt any two of the following : **[10]**

- a) Dalit Politics
- b) Maharashtra - Karnataks Border Dispute
- c) OBC Politics after 1990
- d) Salient features of Party System in India

P.T.O.

Q5) Attempt any two of the following :

[10]

- a) NGO's about Women
- b) The Mixed Economical Model in India
- c) Naxalite Movement
- d) Importance of Loksabha Election - 1989

Total No. of Questions : 5]

P2588

[5303]-4002

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

POLITICAL SCIENCE

PO - C11 : Political Process in India

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) भारतातील आंतरराज्य विवादाची कारणे स्पष्ट करा.

ब) 1951-1967 मधील निवडणुकीच्या राजकारणाचा आढावा घ्या.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) भारतातील राजकारणात जातीची भूमिका यावर चर्चा करा.

ब) बिगरशासकीय संघटनांचा भारतीय राजकारणावरील परीणाम स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) भारतातील 1990 नंतरच्या आर्थिक सुधारणांची चर्चा करा.

ब) भाषेच्या राजकारणाच्या विशेष संदर्भात प्रदेशवादाच्या राजकारणाची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]

अ) दलित राजकारण

ब) महाराष्ट्र - कर्नाटक सीमावाद

क) 1990 नंतरचे ओ.बी.सी. राजकारण

ड) भारतातील पक्षपध्दतीची वैशिष्ट्ये

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[10]

- अ) महिलांविषयक स्वयंसेवी संस्था
- ब) भारतातील समिश्र अर्थव्यवस्थेचे स्वरूप
- क) नक्षलवादी चळवळ
- ड) 1989 च्या लोकसभा निवडणुकीचे महत्व

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2589

[Total No. of Pages : 4

[5303]-4003

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

POLITICAL SCIENCE

PO - C12 : Political Participation

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Define Political Participation and illustrate with examples routine Political Participation.
- b) Discuss the term Political Socialization. Discuss the different agencies of Political Socialization.

Q2) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain Collective Violence as a form of Participation.
- b) Explain the rule of Media in Political Participation.

Q3) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Write as essay on New Social Movements.
- b) Write in detail the measures undertaken to increase womens Participation in Politics.

Q4) Attempt any two of the following : **[10]**

- a) Benefits of Political participation
- b) Gender Equality
- c) Types of Social Movement
- d) Anti-caste Movement

P.T.O.

Q5) Attempt any two of the following :

[10]

- a) Typology of Social Movement
- b) Idea of Civil Culture
- c) Importance of Political Culture
- d) Importance of 73rd/74th amendments

Total No. of Questions : 5]

P2589

[5303]-4003

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

POLITICAL SCIENCE

PO - C12 : Political Participation

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) राजकीय सहभागाची व्याख्या लिहून नियमित राजकीय सहभागाची उदाहरणे द्या.
ब) राजकीय सामाजिकरण या संकल्पनेची चर्चा करा. राजकीय सामाजिकरणाच्या विविध साधनांची चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) सामुहिक हिंसा राजकीय सहभागाचा प्रकार स्पष्ट करा.
ब) राजकीय सहभागातील प्रसिध्दी माध्यमांची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) नवीन सामाजिक चळवळ यावर निबंध लिहा.
ब) महिलांचा राजकारणातील सहभाग वाढविण्यासाठी योजण्यात आलेले विविध उपाय सविस्तर लिहा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) राजकीय सहभागाचे फायदे
ब) लिंग समभाव
क) सामाजिक चळवळीचे प्रकार
ड) जाती अंताची चळवळ

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[10]

- अ) सामाजिक चळवळीचे वर्गीकरण
- ब) नागरी संस्कृतीची संकल्पना
- क) राजकीय संस्कृतीचे महत्व
- ड) 73 वी व 74 वी घटना दुरुस्तीचे महत्व

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2590

[Total No. of Pages : 4

[5303]-4004

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

POLITICAL SCIENCE

PO - 013 : Political Thought of Dr. Ambedkar

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain the Social Democracy Stated by Dr. Ambedkar.
- b) Discuss the 'Parliamentary System' thought of Dr. Ambedkar.

Q2) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain the Dr. Ambedkar's views on End of Caste System.
- b) Discuss the views on Liberal Democracy of Dr. Ambedkar.

Q3) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Discuss the views on 'Indian Nationalism' of Dr. Ambedkar.
- b) Discuss the views on Religion of Dr. Ambedkar.

Q4) Attempt any two of the following : **[10]**

- a) Dr. Ambedkar views on Social Justice
- b) Social Background of Dr. Ambedkar's thought
- c) Dr. Ambedkar views on Hindu Religion
- d) Views on Representative Government by Dr. Ambedkar

P.T.O.

Q5) Attempt any two of the following :

[10]

- a) Political Background of Dr. Ambedkar's thought
- b) Economic thought of Dr. Ambedkar
- c) Dr. Ambedkar's thought on Untouchability
- d) Dr. Ambedkar's thought on Buddhism

Total No. of Questions : 5]

P2590

[5303]-4004

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

POLITICAL SCIENCE

PO - 013 : Political Thought of Dr. Ambedkar

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) डॉ. आंबेडकरांनी सांगितलेल्या सामाजिक लोकशाही स्पष्ट करा.

ब) डॉ. आंबेडकरांचे संसदीय शासनव्यवस्थेसंबंधी विचारावर चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) 'जातिव्यवस्थेचा अंत' यासंबंधी डॉ. आंबेडकरांचे विचार स्पष्ट करा.

ब) डॉ. आंबेडकरांचे 'उदारमतवादी लोकशाही' विचारावर चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) डॉ. आंबेडकरांचे 'भारतीय राष्ट्रवादासंबंधी' विचार स्पष्ट करा.

ब) डॉ. आंबेडकरांचे धर्मविषयक विचारांवर चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]

अ) डॉ. आंबेडकरांचे 'सामाजिक न्याया'संबंधी विचार

ब) डॉ. आंबेडकरांचे विचारांची सामाजिक पार्श्वभूमी

क) डॉ. आंबेडकरांचे हिंदूधर्मासंबंधीचे विचार

ड) डॉ. आंबेडकरांचे 'प्रातिनिधिक शासनासंबंधी' विचार

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[10]

- अ) डॉ. आंबेडकरांचे विचारांची राजकीय पार्श्वभूमी
- ब) डॉ. आंबेडकरांचे आर्थिक विचार
- क) डॉ. आंबेडकरांचे अस्पृश्यतासंबंधी विचार
- ड) डॉ. आंबेडकरांचे बुध्दवादासंबंधी विचार

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2591

[Total No. of Pages : 4

[5303]-4005

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

POLITICAL SCIENCE

PO - 014 : Party System in India

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Write Shortly Salient features of Party System in India.
- b) Explain the Role of Bahujan Samaj Party in Politics of India.

Q2) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain the role of 'Jansangh' in Indian Politics.
- b) Explain the functions of Political Parties in Democracy System.

Q3) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain the Role of Communist Parties in Indian Politics.
- b) Discuss the stability came in B.J.P. after 1999.

Q4) Attempt any two of the following : **[10]**

- a) Importance of Communist Party
- b) Declination of Congress Party
- c) Role of Regional Party
- d) Review of National Movement

P.T.O.

Q5) Attempt any two of the following :

[10]

- a) Importance of the Lokshabha Election 2014.
- b) Trunmul Congress.
- c) Communal Politics.
- d) Dominant Party System.

Total No. of Questions : 5]

P2591

[5303]-4005

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

POLITICAL SCIENCE

PO - 014 : Party System in India

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) भारतातील पक्षपध्दतीची ठळक वैशिष्ट्ये थोडक्यात लिहा.

ब) भारतीय राजकारणातील बहुजन समाज पक्षाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) भारतीय राजकारणातील 'जनसंघाची' भूमिका स्पष्ट करा.

ब) लोकशाही व्यवस्थेतील राजकीय पक्षांचे कार्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) भारतीय राजकारणातील कम्युनिस्ट पक्षाची भूमिका स्पष्ट करा.

ब) 1999 नंतरच्या भा.ज.पा. (भारतीय जनता पक्ष) आलेल्या स्थैर्यतेवर चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]

अ) साम्यवादी पक्षाचे महत्त्व.

ब) काँग्रेस पक्षाचा ज्हास.

क) प्रादेशिक पक्षाची भूमिका.

ड) राष्ट्रीय चळवळीचा आढावा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[10]

- अ) 2014 लोकसभा निवडणुकीचे महत्व
- ब) तृणमूल काँग्रेस
- क) जमातवादी राजकारण
- ड) प्रभावशाली पक्ष व्यवस्था

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2592

[Total No. of Pages : 4

[5303]-4006

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

POLITICAL SCIENCE

**PO - 015 : Conflict and Co-Operation in Asia Pacific Region
(2013 Pattern) (Credit System) (Optional)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following : **[10]**

- a) Explain the nature and features of Asia Pacific Community.
- b) Explain the conflict issues between China and Russia.

Q2) Answer any one of the following : **[10]**

- a) Explain the meaning of the New Regional Order.
- b) Discuss the role of Asia Pacific Countries under United Nations.

Q3) Answer any one of the following : **[10]**

- a) Critically examine, 'China emerging as a major power in the World Politics'.
- b) Trace the journey of Imperialism to the end of Cold War.

Q4) Answer any two of the following : **[10]**

- a) Role of Small Power in the Asia Pacific Region.
- b) Security Resurgence as a important factor of the New Regional Order.
- c) The role of Taiwan in the World Politics.
- d) Co-Operation between Small Powers.

P.T.O.

Q5) Answer any two of the following :

[10]

- a) North-South Dialogue
- b) Issues of conflict between Japan and China
- c) Co-Operation between China and Russia
- d) The role of Japan in United Nations

Total No. of Questions : 5]

P2592

[5303]-4006

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

POLITICAL SCIENCE

PO - 015 : Conflict and Co-Operation in Asia Pacific Region

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) आशिया पॅसिफिक समुदायाचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब) रशिया आणि चीन मधील संघर्षाचे मुद्दे स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) नवीन प्रादेशिक व्यवस्थेचा अर्थ स्पष्ट करा.

ब) संयुक्त राष्ट्रातील आशिया पॅसिफिक राष्ट्रांची भूमिका चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) 'जागतिक राजकारणात चीनचा महासत्ता म्हणून झालेला उदय' यावर चिकित्सक परीक्षण करा.

ब) 'साम्राज्यवाद ते शीतयुद्ध समाप्ती' या प्रवासाचा मागोवा द्या.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]

अ) आशिया पॅसिफिक क्षेत्रातील मध्यम सत्तांमधील सहकार्याचे मुद्दे

ब) नविन प्रादेशिक व्यवस्थेचा 'सुरक्षितता' हा एक महत्वाचा घटक आहे.

क) जागतिक राजकारणात 'तैवानची' भूमिका

ड) लघु सत्तांचे सहकार्य

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[10]

- अ) उत्तर-दक्षिण संवाद
- ब) चीन व जपान मधिल संघर्षाचे मुद्दे
- क) चीन व रशिया मधिल सहकार्य
- ड) संयुक्त राष्ट्रातील जपानची भूमिका

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2593

[Total No. of Pages : 4

[5303]-4007

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

POLITICAL SCIENCE

PO - 016 : Political Economy of India

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain the planning as a strategy for development.
- b) Write an essay on the Interface between Caste and class.

Q2) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Discuss the question of State Autonomy in India.
- b) Discuss the Politics of Middle Class in India.

Q3) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain the concept of privatization with referance to economic reforms.
- b) Explain Inter-State disputes in India.

Q4) Attempt any two of the following : **[10]**

- a) Dominant Coalition
- b) Caste structure in India
- c) Concept of caste mobility
- d) Economics Reforms

P.T.O.

Q5) Attempt any two of the following :

[10]

- a) Ruling Elite in India
- b) Intra-State inequalities
- c) Mixed economy model
- d) Concept of Globalization

Total No. of Questions : 5]

P2593

[5303]-4007

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

POLITICAL SCIENCE

PO - 016 : Political Economy of India
(2013 Pattern) (Credit System) (Optional)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) विकास नियोजनाची व्यूहरचना स्पष्ट करा.
ब) भारतातील जात व वर्गातील आंतरसंबंधावर निबंध लिहा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) भारतातील राज्यांच्या स्वायत्तेच्या प्रश्नावर चर्चा करा.
ब) भारतातील मध्यमवर्गाच्या राजकारणाची चर्चा करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) आर्थिक सुधारणेच्या संदर्भात खाजगीकरण संकल्पना स्पष्ट करा.
ब) भारतातील आंतरराज्यवाद स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]
अ) प्रभावशाली आघाडी
ब) भारतातील जातीय रचना
क) जातीय गतिमानतेची संकल्पना
ड) आर्थिक सुधारणा

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[10]

- अ) भारतातील सत्तारूढ अभिजन
- ब) आंतरराज्य विषमता
- क) संमिश्र अर्थव्यवस्था प्रारूप
- ड) जागतिकीकरण संकल्पना

